

**HEDEN
TER ADVISERING**

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

**Directie
Bestuursondersteuning & Advies**

Inlichtingen

10.2.e | 10.2.e

T 10.2.e

10.2.e

www.minfin.nl

Datum

2 november 2020

Notitienummer

2020-0000211811

Auteur

10.2.e | 10.2.e

Van

Kopie aan

notitie

Advisering MCC 3 november 2020

Aanleiding

Op dinsdag 2 november vindt de MCC plaats van 11.30 tot 13.30 uur. De MCC zal besluiten over het al dan niet opschalen van maatregelen en welke maatregelen dat moeten zijn en in welke regio.

Er zijn nog geen stukken rondgemaild. De bijlagen mbt agendapunt 5 zijn de stukken die in de ACC van 2 november voor lagen.

Geannoteerde agenda

1. Mededelingen

U kunt aangeven dat MEZK, MSZW en u morgen in de Tweede Kamer het debat over het steunpakket hebben ten tijde van de persconferentie van MVWS en de MP. Wij hebben een lijstje met AZ gelegd en hebben de NCTv gevraagd ons op de hoogte te houden van eventuele aanpassingen in het besluit tussen de MCC en de persconferentie. Als wij van de NCTv iets horen, zullen we zorgen dat deze informatie u bereikt.

2. Algemeen beeld

Advies

U kunt de toelichting anhoren.

Toelichting

- Op maandag 2 november werden 8306 nieuwe bevestigde coronabesmettingen gemeld. Op zondag 1 november waren dit 8763 besmettingen op zaterdag 31 oktober 9819. Dit betekent dat voor de derde dag op rij er minder nieuwe coronabesmettingen zijn dan de voorgaande dag. Het lijkt er dus op dat het 13-oktober pakket het gewenste effect heeft.
- Het aantal ziekenhuisopnames bedroeg op maandag 2 november 2545, waarvan 587 IC-opnames t.o.v. respectievelijk 2448 en 584 zondag 1 november.
- De meest gemelde besmettingen werden geconstateerd in Rotterdam, namelijk 508. Ook in Amsterdam en Den Haag werden veel positieve tests geteld, respectievelijk 322 en 272.
- Wereldwijd zijn er nu meer dan 1,2 miljoen mensen overleden aan COVID-19.

3. Op- en afschaling maatregelen

Advies

- U kunt aangeven nog steeds een voorkeur te hebben voor het continueren van het huidige maatregelenpakket (13 maartpakket), eventueel aangevuld met elementen uit het maartpakket (het wijzigen van de groepsgrootte van 4 naar 2 personen, doorstroomlocaties sluiten, contactberoepen, scholen en sportscholen blijven open).
- U kunt aangeven dat u het van belang vindt dat in de regionale maatregelen (lockdown) het primair onderwijs en de kinderopvang wel open blijven. De stand van nu (ACC) is dat het po en kinderopvang wel open blijven in een regionale lockdown, maar het VO, MBO en HO overgaan naar digitaal onderwijs. Het sluiten van scholen om op die manier te zorgen dat ouders met hun kinderen thuisblijven is een paardenmiddel met veel (precedent)risico, terwijl er andere manieren zijn om het doel (ouders thuis houden) te bereiken.
- U kunt aangeven dat het goed is om perspectief te bieden over de duur van een eventuele regionale lockdown. In de ACC is gesproken over een lockdown voor 2-3 regio's voor een duur van 2 weken en dat het automatisch eindigt.
- U kunt aangeven dat de budgettaire impact van het sluiten van de detailhandel (ook regionaal) fors is, zeker in de richting van de feestdagen. Een (permanente) verschuiving naar online shoppen is niet uit te sluiten. Gelet op het mee-ademende pakket zijn extra maatregelen voor de detailhandel onnodig. Deze effecten hebben op basis van een eerste inschatting een groter budgettaire effect dan een specifieke 'detailhandelknop'. Naast budgettaire kosten zijn er ook kosten voor de ondernemers zelf: hogere faillissementen en daarmee samenhangende negatieve maatschappelijke effecten zijn te verwachten.
- U kunt aangeven dat u de zorgen van o.a. MVWS begrijpt dat het zorgpersoneel niet overbelast moet raken. U kunt aangeven dat dit wel opnieuw een ander sturingsinstrument is dan waar eerdere weken op gestuurd is (aantal besmettingen, IC-capaciteit etc.). Bovendien wordt hiermee een besluit genomen op basis van sentiment. Dit is ons inziens niet voldoende onderbouwd en daarmee kwetsbaar. In de ACC werd dit gevoel gedeeld.
- Het sluiten van musea, bibliotheken en doorstroomlocaties en het invoeren van een avondklok is ons inziens niet proportioneel t.o.v. het 13 oktoberpakket (doet niet veel voor de r-waarde). Het kan wel een bijdrage leveren aan het beperken van de reisbewegingen.
- U kunt de communicatie en uitlegbaarheid van de maatregelen benadrukken. Het aantal besmettingen daalt (en morgen weten we meer over de r-waarde) en toch nemen we aanvullende maatregelen. Dit vergt uitleg aan de bevolking en aan ondernemers. Ook wordt er nog steeds geen perspectief geboden, terwijl dat wel belangrijk is voor het draagvlak en de naleving.
- U kunt aangeven dat beleidswisselingen (zeker wanneer ze twee weken duren) economische onzekerheid vergroten en het vertrouwen ondermijnen in de aanpak van het kabinet.

Toelichting voorliggende maatregelen

- In het Catshuis is gesproken over de verschillende scenario's van opschalen van maatregelen of het continueren van het huidige pakket. Ondanks dat de cijfers een voorzichtige daling laten zien, is o.a. MVWS van mening dat aanvullende maatregelen nodig zijn als signaal naar de zorgmedewerkers. MVWS wil voorkomen dat de zorgcapaciteit niet toereikend is voor covid-patiënten en het zorgpersoneel overbelast wordt.
- In het ACC van 2 november was veel ongemak over de aanvullende maatregelen die voorliggen. In de ACC is de laatste stand besproken, voortbouwend op de bespreking in het Catshuis en BWO:
 - Landelijk extra maatregelen nemen (conform het maartpakket, exclusief scholen sluiten, detailhandel, contactberoepen en sportscholen, maar wel sluiten van musea/bibliotheken en doorstroomlocaties) voor 2 weken en dit eindigt automatisch.

- Regionale maatregelen in 2-3 veiligheidsregio's waar de besmettingen nog steeds toenemen (richting lockdown): detailhandel dicht, VO, MBO en HO digitaal, PO en kinderopvang blijven open en er wordt gekeken naar een avondklok. Met flankerend beleid voor eenzame personen. Duurt twee weken.
 - Na twee weken vallen we terug op het 13 maartpakket.
- De ACC heeft negatief geadviseerd op de regionale maatregelen. De ACC is van mening dat het onduidelijk is wat de regionale maatregelen doen op de reguliere zorg en zij voorzien een waterbedeffect. Ook heeft de ACC aangegeven niet te kunnen voorspellen wat de maatschappelijke gevolgen gaan zijn van zulke ingrijpende maatregelen en qua handhaafbaarheid is het lastig uitvoerbaar. Volgens BZK gaat een avondklok invoeren ook niet lukken.
- Het is nog onduidelijk wanneer de maatregelen ingevoerd gaan worden.

Extra toelichting sluiten scholen

- Het sluiten van scholen om op die manier te zorgen dat ouders met hun kinderen thuisblijven is een paardenmiddel met veel (precedent)risico, terwijl er andere manieren zijn om het doel (minder reisbewegingen van ouders) te bereiken. Ook op scholen is er nog een en ander mogelijk (gespreid lunchen, gespreide aanvangstijden in combinatie met langere dagen) waardoor contact tussen ouders kleiner wordt.
- Er is ook een spanning tussen redeneren vanuit scholen en leerlingen enerzijds en vanuit ouders anderzijds: vanuit scholen en leerlingen ligt het meer voor de hand om het vo te sluiten dan het po (meer besmettingen, meer reisbewegingen leerlingen), maar geredeneerd vanuit de optiek dat ouders thuis moeten blijven ligt sluiting van het po juist meer voor de hand.
- Er is erg weinig evidentie dat scholen een substantiële rol spelen in het aantal besmettingen. Volgens de meest recente informatie van het RIVM, zijn er wereldwijd relatief weinig kinderen besmet en vindt verspreiding van het virus, als kinderen toch besmet raken, vaak buiten school plaats. Daarom geldt er ook geen quarantaine voor klasgenoten van besmette kinderen. Wel neemt de besmettelijkheid toe met de leeftijd, waardoor de risico's in het vo wel groter zijn dan in het po.
- Tegelijkertijd zijn de negatieve effecten van sluiting van scholen ingrijpend. Zo zal sluiting van scholen, helemaal in regio's waar al veel kwetsbare leerlingen wonen, de kansenongelijkheid doen toenemen, een (verdere) kennisachterstand doen ontstaan, en veel ouders dwingen thuis te blijven en les te geven, waardoor hun economische productiviteit afneemt.
- Ook wordt op die manier aan de maatschappij het signaal gegeven dat scholen wel een grote rol spelen bij het aantal besmettingen, waardoor het wellicht lastig is de geest in de fles te krijgen / houden (er kan, vanuit de onderwijssectoren of maatschappij, druk ontstaan om meer scholen te sluiten of scholen langer dicht te houden). Hierbij is de exit-strategie moeilijk te bepalen, maar wel nodig: hoe wordt deze maatregel op- of afgeschaald als het aantal besmettingen toe- of afneemt?
- Tot slot kan er ook een claim vanuit OCW komen om de opgelopen achterstanden / schade te compenseren (het steunpakket voor onderwijs van 500 mln. kwam ook voort uit sluiting van scholen). Dit risico wordt vanzelfsprekend groter als meer scholen dicht moeten of als scholen langer dicht moeten.
- Als handelingsperspectief, mocht er een situatie ontstaan waarin sluiting van scholen onvermijdelijk is, zou ook kunnen worden gedifferentieerd naar onderwijssectoren. Als het doel is om het aantal reisbeperkingen (in het ov) van leerlingen te verminderen, ligt het – ook geredeneerd vanuit het idee dat besmettelijkheid oploopt met leeftijd – meer voor de hand het mbo / vo te sluiten dan het po.

- Een mogelijk minder onwenselijk alternatief om het aantal reisbewegingen van ouders te beperken, zou kunnen in te zetten op hardere maatregelen ten aanzien van (verplicht) thuiswerken.

Extra toelichting sluiting detailhandel

- Afhankelijk van de duur van een lockdown kan de geraamde schade ca. 35 mln. voor de TVL2 zijn (op basis van de TVL1-cijfers en eerder een onderschatting dan overschatting) in geval van een nationale lockdown van drie maanden en daarop aanvullend nog extra inzet van de NOW en andere regelingen. Regionale lockdowns zijn minder kostbaar, maar kennen ook een onzekerder exitstrategie (het regionale beeld kan snel wijzigen; brandhaarden kunnen snel verspringen).
- Het nieuwe TVL2-pakket ademt in principe goed mee voor de detailhandel. Op basis van de TVL1-cijfers komen wij op ca. 55% omzetsderving voor de detailhandel en een gemiddeld bedrag van € 5.800 per ondernemer (voor 3 maanden, incl. winkeliers, dus bijvoorbeeld slagers en herenmode, maar excl. kappers). Deze bedrijven zullen niet gauw tegen het plafond van de TVL aanlopen. Daarnaast is de TVL2 generiek gemaakt, waardoor ook toeleveranciers en eventuele 'grensgevallen' compensatie krijgen (mits zij aan de voorwaarden voldoen)
- Ca. 10% van de ondernemers in de detailhandel heeft gebruik gemaakt van de TVL1-regeling, wat kan vertekenen in onderstaande voorbeelden. Het is nog onduidelijk waarom dit gebruik achterblijft maar mogelijk is er door thuisblijvers extra omzet geweest waardoor ondernemers terughoudend zijn geweest in hun steunaanvraag.
- De TVL1-cijfers geven grofweg het volgende beeld voor de detailhandel 3.355 aanvragen toegekend met een budgettair beslag van 26 mln. Op basis van de TVL1-data, blijkt de omzetsderving voor de periode juni-september, toen er relatief meer sectoren open waren, ca 55%.
- Als we de 55% zouden extrapoleren voor een 100% omzetsderving, dan zou dit vanuit de TVL leiden tot €35 mln. aan benutting van de TVL. Een individuele ondernemer gaat van ca. € 5.800 (gecorrigeerd voor drie maanden) TVL1-compensatie naar € 11.500 compensatie vanuit de TVL2.
- Hierbij is nog geen rekening gehouden met NOW en andere regelingen. Gelet op een eerder rekenvoorbeeld uit de horeca, zou dit mogelijk nog zo'n € 40 -€50 mln. kunnen kosten, maar hiervan zijn (nog) geen branchspecifieke cijfers beschikbaar.
- Indien een aanvullende 'detailhandelknop' wordt toegevoegd (komt neer op ca. 20% gemiddeld extra compensatie) dan ontvangt een ondernemer ca. € 2.300 extra vergoeding, totaal € 7,8 mln. op basis van de TVL1-uitputting.

4. Aanpassingen routekaart (brief van minister van VWS)

Agendapunt is op laatste moment toegevoegd aan de agenda. Nog geen stukken ontvangen. Mogelijk volgt aanvullende annotatie morgenvroeg.

5. Stand van zaken internationaal en toerisme

Advies

U kunt de toelichting aanhoren.

6. Reisadviezen

a. reisadvies n.a.v. 82^e OMT-advies d.d. 27 oktober 2020

Advies:

- U kunt instemmen met scenario 2: vasthouden aan de reisadviezen van Buitenlandse Zaken op een onafhankelijke manier te blijven gebruiken. In de ACC is overeengekomen om hieraan vast te houden.

- U kunt eventueel aangeven dat een duidelijk advies vanuit het kabinet om niet naar het buitenland te reizen, verstandig is. U kunt aangeven dat er ook een beroep gedaan dient te worden op de Nederlanders om vanuit een risicogebied (NL) niet naar het buitenland te gaan.
- Als we vasthouden aan de reisadviezen van BZ, zal BZK niet vragen om aanvullende compensatie voor Bonaire. Voor Caribisch Nederland blijft het uitgangspunt dat we een vergelijkbare benadering kiezen als voor Europees NL. Aanvullende compensatie voor Bonaire past niet binnen dit uitgangspunt. De komende weken zal nader worden uitgewerkt hoe de onlangs aangekondigde extra steunmaatregelen in Europees NL doorwerken op CN. Aanvullende compensatie bieden aan 1 eiland creëert een groot precedentrisico richting de andere twee eilanden (Saba en Sint-Eustatius).

Toelichting reisadviezen algemeen

- De EU heeft afkapwaarden opgesteld die door de lidstaten gehanteerd kunnen worden in het opstellen van reisadviezen. Het is dan ook onverstandig om een politiek besluit te nemen om alle landen op oranje te zetten, aangezien dit de onafhankelijke beoordeling van de reisadviezen ondermijnt.
- Het voorstel voor een dringend advies aan alle reizigers die terugkeren uit het buitenland in quarantaine te gaan bij terugkomst is strijdig met de (niet-bindende) Europese afspraken.
- Als alle landen op oranje staan, kan dit ook ertoe leiden dat men alsnog op vakantie gaat en het dan blijkbaar niet meer uitmaakt waar je heen gaat. Voor alle landen geldt dan een quarantaineplicht bij terugkomst. Omdat mensen zich niet goed aan deze quarantaineplicht houden, is het verstandig om ook op deze gedragsbeïnvloeding te blijven inzetten.

Toelichting Caribisch Nederland

- Bonaire heeft al twee weken geen nieuwe besmettingen en zou volgens BZK daarom reiscode geel moeten krijgen. Blijft code oranje gelden dan beweert BZK dat Bonaire aanvullende compensatie nodig heeft om de economie (die sterk afhankelijk is van toerisme) overeind te houden.
- BZK heeft nog geen beeld gegeven van de aanvullende maatregelen die zij voorstelt inclusief een overzicht van de kosten. Het is daarmee onduidelijk wat het voorstel van BZK inhoudt.
- Ambtelijk vangen wij signalen op dat BZK i.o.m. EZK/SZW in de MCC zal verzoeken om aanvullende maatregelen, als reizen buiten Nederland wordt ontraden. Concreet gaat het in ieder geval om:
 - Ophogen van het subsidiepercentage van de TVL van 50% naar 75%;
 - Tijdelijke subsidieregeling loonkosten en inkomstenverlies, vanaf januari niet versoberen;
 - Nullijn indexatie voor uitkeringen;
 - Ophogen eilandelijke middelen.
- Het uitgangspunt blijft dat we voor CN een vergelijkbare benadering kiezen als voor Europees NL. Deze aanvullende maatregelen volgen dit uitgangspunt niet en zijn daarom niet akkoord. Voor de Kamerbrief steun- en herstelpakket CN 3.0 van 16/10 jl. zijn een aantal van bovenstaande maatregelen ook tegengehouden.

b. Aanvullende steun reisbranche (niet op de agenda, maar komt mogelijk aan de orde, Stas EZK zal dit willen regelen)

Aanleiding:

- EZK gaat ervanuit dat aangescherpte reisadviezen tot en met maart 2021 zullen gelden. Daarom willen zij voor de komende zes maanden compensatie geven aan de reisbranche en dit gelijkt presenteren met de mogelijke aanscherping van het reisadvies.
- Het voorstel is om reisondernemers tegemoet te komen in de kosten die ze maken voor annuleringen en non-refundable annuleringskosten te vergoeden.

Dit zijn bijvoorbeeld ingekochte buitenlandse hotelkamers en vliegtickets waarvan bij annuleren van de reis het geld niet terugkomt.

Advies:

- Niet met het voorstel instemmen en in afwachting van de persconferentie morgen geen verdere sectorspecifieke maatregelen uit te werken, totdat duidelijk is welke sectoren op welke manier worden getroffen. Er is ook geen acute urgentie voor deze sector iets extra's te doen.
- Voor de reisbranche zal met de mogelijke voucherbank (omvang kan oplopen tot 500 mln!), het faillissementsrisico van bedrijven laten afnemen. Hiermee doen wij voor (en samen met!) deze sector al extra, waardoor een TVL-uitzondering niet te rechtvaardigen is.
- Er ligt een groot risico op precedentwerking, waarbij elke nieuwe maatregel tot extra steunverzoeken zal leiden.
- De reisbranche heeft een vastelastenpercentage van 16% (CBS-data) waarmee juist deze sector de mogelijkheid heeft om gebruik te maken van het mee-ademen. Zo kunnen zij gebruik maken van de huidige TVL1 en dit wordt ook gedaan (tabel toelichting) waarbij het TVL1-bedrag hoger dan gemiddeld is. Daarnaast kunnen zij via bankgarantieleningen aanvragen, hebben ze ook uitstel van belastingen en wordt de NOW volop gebruikt. Hiermee wordt de bedrijfsvoering van deze sector gesteund, aanvullend op de nog uit te werken voucherbank.
- Daarnaast kan er wel richting komende zomer geboekt worden dus blijft er de mogelijkheid om omzet te genereren itt horeca. Bedrijven moeten ook hun bedrijfsmodel gaan aanpassen, omdat reizen mogelijk komende jaren door het virus beïnvloed wordt. Zo zijn er ondanks de al maanden durende onzekerheid rond het virus, die bij boeking van een reis, meteen een hotelkamer en tickets boeken en betalen. Andere reisorganisaties zetten dit geld op een derdenrekening en wachten tot meer zekerheid over de reis zou komen.
- Het voorstel gaat verder dan alleen een opslag op de TVL, het wil ook een aantal voorwaarden aanpassen, zoals vestigingsvereiste (het kantoor- en woonadres moeten gescheiden zijn) en het openstellen voor zes maanden. De voorgestelde uitzondering voor de reisbranche zet de deur open voor de hele economie en gaat voorbij aan het TVL-ontwerp. De mogelijke risico's zijn hiermee honderden miljoenen. Daarnaast wil EZK de steun direct voor Q4 2020 en Q1 2021 toekennen, wat verder gaat dan de horecaregeling en andere maatregelen.

Toelichting

- De sector is zeer divers qua profiel en risico. Een aantal ondernemers staan er goed voor en hebben goede maatregelen genomen in de crisis (o.a. ANWB) en een aantal bedrijven hebben de crisis gebruikt om fors te groeien (Corendon) met daardoor een hoog risicoprofiel. Ter bescherming van consumenten wordt er gewerkt aan een voucherbank. Hiermee neemt de Staat tijdelijk een deel van het risico van de reissector over.

Regeling voor reisbranche	Omvang	Aantal	O/A
TOGS	€ 7.652.000	1913€	4.000
TVL1	€ 14.000.000	876€	15.982
Totaal	€ 21.652.000		

- Het aanpassen van de TVL-voorwaarden voor alleen deze sector is no-go voor FIN. Als er iets gebeurt, dan hoogstens in lijn met de horecaknop, maar niet tornen aan de overige voorwaarden. Dit betekent hoogstens Q4 en geen uitzondering op vestigingsvereiste.

- De sector wordt niet acuut getroffen door maatregelen, hoewel het reisadvies mogelijk wel impact heeft. De sector geeft al aan dat de boekingen achterblijven. De vraag is ook hoe toekomstbestendig de reisbranche is. Deze vraag verdient nadere analyse voordat er aanvullende giften worden ingestoken.
- Niet alle reisbedrijven krijgen een garantielening (KKC, BMKB, GO) maar dit komt ook doordat een aantal partijen een hoog risicoprofiel heeft. De bank kijkt ook kritisch naar de bedrijven, zo heeft Corendon in maart april heel veel goedkope capaciteit ingekocht en staat er daardoor nu slechter voor dan bijvoorbeeld de ANWB die behoudend is geweest en daarom bijvoorbeeld ook niet wil deelnemen aan de voucherbank.
- Eind november gaat er een brief uit voor het steunpakket Q1 2021 en nog een aparte brief over de voucherbank. Dan zouden eventuele aanvullende maatregelen kunnen worden uitgewerkt, indien dit uiteraard noodzakelijk is.